וואס איך הער און זעה אין ארץ ישראל

דער הייייעהריגער ראש־השנה אין ארץ ישראל. — א מורא'דיגער סקאנדאל צוליעב א אידישען פילם. — גארדינס קרייצער סאנאטע און דער "מטאטא" שפיעל. — סער דייווים פארמיטעלט א שלום אין מאניסטראט פון ירושלים. — די ערשטע פאמעראנצען אין בני ברק.

(פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט)

י. ל. וואלמאן (תל־אביב).

דער הייייעהריגער ראש השנה איז אין תל אביב פאראיבער. אין א מעהר הייטערער שטימונג ווי פאר א יאהרען, נאטירליך, אז בייטאג, אין די שולען, האט זיך מעהר אנגעזעהן דער "ימים־הנוראים". איבער אלע נאסען האבען געהילכט דער "ונתנה תוקף". מיט די "יכל מאמינים"ס". דערפאר אבער פון נאך מיי־טאג אן ביז זייגער דריי פארטאג האבען זיך די נאסען געווינקט אונטער די ברויי זענדע "הייוא" טענץ. עס איז געפייערט געווארען מיט פרייד און געזאנג דער "ראש השנה" דער אנהויב פון א אידישען נייען קליקוכען יאהר...

זעהר אינטעראסאנט איז געווען דער "תשליך" ביים ברעג ים. אפילו די סאמע "פרייע" עלעמענטען, יענע וואס האלטען ניט אויף אלע אנזווארפען דיי־ערע חטאים אין די טיעפענישען פון ים, זיינען אויך מיטגעגאנגען צום תשליך. אזוי אז דער גאנצער ברעג ים פון יפו אן אויש ביז צו נאך לעווקאוויטש פארביק, איז אלץ געווען פארנומען מיט"ן תשליך. און מערקווירדיג איז דער פאקט וואס צו־ריק פון דעם תשליך בעהט מען ניט אין תל אביב אליין, אלץ אפילו ניט גרופּעני־ווייז, נאר מען ווארט ביז נאך דער "שקיעה", דאמאלס ווען די זון, אין דעם געשטאלט פון א רייזיגע גאלדענע קויל פאלט אריין האסטיג אין דעם ים אריין, און ערשט דאמאלסט קעהרט מען זיך צו־ריק אלע צוזאמען פון תשליך. הסידישע אידען אין זייערע שווארץ־זיידענע כאלאר־טען און גארטלען לאזען זיך אין א טאנץ, זיינענדיג דבקות־נגונים, און עס איז פרעה־ליך...

אין ירושלים איז די שטימונג געווען מעהר א געדרקטע. מען קאן ביי זיך בשום אופן ניט פועלן, אז ביי דער בלאט המערבי זאלען, מיר ניט טארען בלאזען קיין שופר. נאטירליך דאס מען האט זיך געמוזט אונטערווארפען דער דאזיגער צייטווייליגער גזרה, און דערביבער האט מען היי יאהר ביי דער כותל המערבי נאר בלויז געראוועזט שחרית און מען האט געלייענט קריאת התורה, און מעהר ניט. ווארום די תקיעות מיט"ן מוסף האט מען געמוזט פארנעדיגען אין די שכנות־דיגע שולהאף פון דער אלט־שטארט (העיר העתיקה) פאר דאס איז מען נאכ'ן דאור נען כסדר געקומען צו דער כותל המערבי. מען שאצט אפ די צאהל פון די כותל־המערבי בעזוכער פון היייאהר אויף העי־כער צעהן טויזענט מאן. איין גרופּע איז אפגענאנגען און די צווייטע איז געקומען. און צוגענאנגען איז די דאזיגע "שטילע דעמאנסטראציע אויפ'ן רוהיגסטען און אימפּאזאנטסטען אופן. די רעגיערונג פון איהר זייט האט בעשטימט אז אויף ראש השנה זאלען האלטען די ארדנונג ביי דער כותל־המערבי צוויי אידישע פּאליציי־אפיציידען די הערען לאנגער און סופר, און ווירקליך אז די ארדנונג געווען דארט א מוסטערהאפטע.

* * *

און טאמער האבען מיר געהאט אין תל אביב א שטיקעל פארגעניגען און צו־פרידענהייט היינטיגען ראש השנה, האב־בען מיר פאר דעם זיך פארשאפען דעם ערשטען שבת־צונאכטס פונ'ם נייעם יאהר אזא פארדריסליכען אינצידענט. פון וועל־כען עס איז ער היים געבליבען אנגעזואל־צען אויפ'ן הארצען מיט פארדראס אהן א שיעור. און געשעהען איז עס צוליעב דער בעקאנטער פראגע פון העברייאיש־אידיש, אדער ווי פרץ הירשביין האט זיך אמאל געהאט אויסגעדריקט: די פראגע פון אינזער "צעשפּאלטענער צונג"...

איינער פון די תל־אביבער קינאמא־טאגראף־איינענטימער האט געבראכט פון אמעריקע א קלאנג־פילם (טאקי) אויף אידיש. איז געווארען היימעל עפען זיך. עס האבען זיך באלד מאביליזירט אלע שטרייט כחות פון דעם "גדוד מגיני השפה". און מען האט געהאט מיט ארומרייסענ־שען. דער אינהאבער פון פילם האט שפּע־טער זיך "פארשטענדיגט" מיט די איני־סטיטוציעס און מיט דער "עיריה" (אזוי האט ער געמאלדען דורך פלאקאטען), ער האט ארויסגענומען די "זשארנאליש־דיאלאגען און אויפ'ן פילם איז בעקומען געווארען צוריק א הכשר . . .

* * *

ביי דער דאזיגער געלעגענהייט וויל איך דערמאהנען נאך צוויי זעהר אינטערעסאנ־טע פארשטעלונגען וואס מיר האבען לעצ־טענס געהאט אין תל אביב.

קודם כל האט דער תאומי'ם טרופּע אויפגעפיהרט אין דער אפערע געביידע יעקב גארדינס קרייצער סאנאטע (נאמיר־ליך אין א העברעאישער איבערזעצונג). עס איז מיר אינטערעסאנט געווען צו קו־קען אויף די ספרדישע אידען וואס זיינען געזעסען נעבען מיר. ביי זיי איז גארדינס פיעסע געווען א גאנץ נייע וועלט, מיט א נייע אמעריקע. זיי זיינען געזעסען פאר־נאפט און האבען מיט געשלונגען יעדע "חכמה" פון אפריק'ע דעם כלי־זמר.

איצטער ווידער האט דער "מטאטא" אויפגעפיהרט זיין אכצעהנטע פּראגראמע, אנגעפיקעוועט מיט שארפזין און סאטירע. איבערהויפּט איז זיי געלונגען דער נומער "אייצמאן דד". עס זיצט זיך דער פרעזי־דענט וייצמאן צווישען זיינע פריינד נחום סאקאלאוו און דר. מאצקין, און דא קומט אן זשאבאטינסקי מיט עטליכע בע־זיי בעפאלען וייצמאנען מיט פארווירפע חלמאי ער האט נאך ער היים ניט ענט־דעקט דעם נאר'דיגען פאל און נאך אזעלכע טענות (געלקח'נט פון טונקעלערס פע־ליעטאן). וייצמאן ווערט ברונז און וויל ניט אנטלויפען, און זיינע חברים שלעפען איהם צוריק ביי דער פאלע...

* * *

עס איז שוין אנגעקומען דער נייער ציוויל־סעקרעטאר פון דער פאלעסטינער רעגיערונג, מר. מארק אייטשיסאן יאנג. ער האט פרייטאג אין דער פריה אויפגע־נומען דעם אראבישען קאמיטעט. און נאך מיטאג די מיטגליעדער פון דער דזשואיש איידזשענסי (קאלאנעל קיש און די הערען מארים העקסטער און ווערנער סענאטאר ביידע אויפגאמען זענען געווען ריין אפ־ציעלע. און עס איז דערביי ניט בעריהרט געווארען קיין שום פאליטישע פראגע. מר. יאנג האט גלייך איבערגעגעבען די ליינונג פון דער רעגיערונג, און דער ביזאהעריגער שטעל־פארטרעטער פון "נציב העליון" מער סטיוארט דייקאנס האט זיך צוריקגעקעהרט צו זיין פריהערדיגען אמט. אלס לייטער פון די פינאנסען.

סער סטיוארט דייווים האט לעצטענס געפיהרט אינטערהאנדלונגען מיט די אידי־שע ראטמענער פון ירושלים, אז זיי זאלען צוריק אנהויבען צו קומען צו די זיצונגען פון ירושלים'ער שטאדט־ראט. די אידישע ראטמענער האבען געשטעלט געוויסע בע־דינגונגען, און סער דייווים האט זיי צו־געזאגט צו געבען א תשובה.

* * *

צומארגענס פון ראש השנה איז אונ־טערגעשריבען געווארען דעם ערשטען קאנטראקט אין בני־ברק, וועגען דער פאר־קויפטער פרוכט פון בני־ברק פרדסים.

עלף פרדסים אינהאבעל וועלען דאר־טען היי יאהר שוין האבען פאמעראנצען צום פארקויפען. זיי האבען זיך אלע פאר־איינגיג, און צוזאמען האבען זיי אפגע־מאכט א קאנטראקט פון פארקויפען זייר בייד'ע אויפגאמען זענען געווען ריין אפ־ציעלע. און עס איז דערביי ניט בעריהרט געווארען קיין שום פאליטישע פראגע. מר. יאנג האט גלייך איבערגעגעבען די ליינונג פון דער רעגיערונג, און דער ביזאהעריגער שטעל־פארטרעטער פון "נציב העליון" מער סטיוארט דייקאנס האט זיך צוריקגעקעהרט צו זיין פריהערדיגען אמט. אלס לייטער פון די פינאנסען.

סער סטיוארט דייווים האט לעצטענס געפיהרט אינטערהאנדלונגען מיט די אידי־שע ראטמענער פון ירושלים, אז זיי זאלען צוריק אנהויבען צו קומען צו די זיצונגען פון ירושלים'ער שטאדט־ראט. די אידישע ראטמענער האבען געשטעלט געוויסע בע־דינגונגען, און סער דייווים האט זיי צו־געזאגט צו געבען א תשובה.

* * *

צומארגענס פון ראש השנה איז אונ־טערגעשריבען געווארען דעם ערשטער קאנטראקט אין בני־ברק, וועגען דער פאר־קויפטער פרוכט פון בני־ברק פרדסים.

עלף פרדסים אינהאבעל וועלען דאר־טען היי יאהר שוין האבען פאמעראנצען צום פארקויפען. זיי האבען זיך אלע פאר־איינגיג, און צוזאמען האבען זיי אפגע־מאכט א קאנטראקט פון פארקויפען זייר בייד'ע אויפגאמען זענען געווען ריין אפ־ציעלע. און עס איז דערביי ניט בעריהרט געווארען קיין שום פאליטישע פראגע. מר. יאנג האט גלייך איבערגעגעבען די ליינונג פון דער רעגיערונג, און דער ביזאהעריגער שטעל־פארטרעטער פון "נציב העליון" מער סטיוארט דייקאנס האט זיך צוריקגעקעהרט צו זיין פריהערדיגען אמט. אלס לייטער פון די פינאנסען.

קודם כל האט דער תאומי'ם טרופּע אויפגעפיהרט אין דער אפערע געביידע יעקב גארדינס קרייצער סאנאטע (נאמיר־ליך אין א העברעאישער איבערזעצונג). עס איז מיר אינטערעסאנט געווען צו קו־קען אויף די ספרדישע אידען וואס זיינען געזעסען נעבען מיר. ביי זיי איז גארדינס פיעסע געווען א גאנץ נייע וועלט, מיט א נייע אמעריקע. זיי זיינען געזעסען פאר־נאפט און האבען מיט געשלונגען יעדע "חכמה" פון אפריק'ע דעם כלי־זמר.

איצטער ווידער האט דער "מטאטא" אויפגעפיהרט זיין אכצעהנטע פּראגראמע, אנגעפיקעוועט מיט שארפזין און סאטירע. איבערהויפּט איז זיי געלונגען דער נומער "אייצמאן דד". עס זיצט זיך דער פרעזי־דענט וייצמאן צווישען זיינע פריינד נחום סאקאלאוו און דר. מאצקין, און דא קומט אן זשאבאטינסקי מיט עטליכע בע־זיי בעפאלען וייצמאנען מיט פארווירפע חלמאי ער האט נאך ער היים ניט ענט־דעקט דעם נאר'דיגען פאל און נאך אזעלכע טענות (געלקח'נט פון טונקעלערס פע־ליעטאן). וייצמאן ווערט ברונז און וויל ניט

דעם יעזערס ווינקעל

יעהר חשוב'ער רעדאקטאר!

ערלויבט מיר איבערצוגעבען עטליכע פאקטען צו דער געלעגענהייט וואס די צדקה פערעראיע פיהרט אן א קאמפּיין פאר איהרע נאבעלע צוועקען.

מיינער א נאהענטער קרוב איז מיט א יאהר צוריק געקומען אין טאראנטא. ווייענדיג דא געעצהלטע וואכען איז ער קראנק געווארן אנקומענדיג צו איינעם פון די שטאדטישע האספּיטאלס.

עס האט אריינגעטרעטען אין גרויסע הוצאות און עס איז געווען אונסעגליך דאס צו, רעכען. איך האב באין ברויה זיך געווענדעט צו דער צדקה פערעראיע און עס האט זיך אנגעפאנגען ווי געוועהנ־ליך "אינוועסטיגעישאנס". פּונקט ווי יעדען איינעם האט עס מיר ניט שטארק גע־שטעקט. די אורזאך איז א פּשוטע. יע־דער איינער גלויבט אז ער איז בארעכ־טיגט צו הילף אהן שום חקירה ודרישה. און צום גרויסען חרעדיס פון דער דער פע־דעראציע טוען זיי זייער ארבייט גרינט־ליך. און עס פרייט זיך באמת צו לאזען וויסען אלע לעזער פון "זשורנאל" אז דורך דער הילף פון דער פערעראציע איז מיין קרוב קורירט געווארען אויפ'ן חשבון פון דער פערעראציע. און נאך מעהר דורך זייער גמילת חסדים אפטייליונג איהם גע־האלפען זיך איינארדנען עקאנאמיש. איך בין זיך איצט מודה אז איך בין געווען איינער פון די טויזענטער אידען וואס האב־בען זיך אלע מאל באצויגען סקעפטיש צו דער טעטיגקייט פון דער פערעראציע. און ווי שלעכט און אונגענעהם האב איך זיך דאן געפיהלט ווען איך בין געקומען צו דער נאבעלער אינסטיטוציע נאך ניט ביי־ווייסטערדיג אז איך האב גאר ניט ביי־שטייערט אין דער צייט ווען איך האב גע־האט די פינאנציעלע מעגליכקייטען. און צו מיין איבעררעשונג געקראגען חילף מיט אזא ברייטער האנט. איך האב אלס דאנק־בארקייט באשלאסען דאס ערשטע, צו גע־בען ווען איך וועל האבען די קלענסטע מעגליכקייט מיין יערליכע ביישטייערונג, און דאס צווייטע אגיטירען צווישען מיינע קרובים, פריינד און באקאנטע אז זיי זאל־לען מיט אלע כחות העלפען אין דער אר־בייט פון דער פערעראציע.

און וואס אנבעלאנגט די אינוועסטי־גיישאנס פאר וועלכע דער עולם ציטערט און איז אזוי פארביטערט, וויל איך אלס איינער פון די קרבנות (?) באטאנען, אז די פערעראציע איז אוועקגעשטעלט אויף א וויסענשאפטליכען באזיס. און א פראק־טישע אינסטיטוציע וואס פארוואלטעט מיט געלדער, וואס ווערען פרייוויליג געגע־בען פון בעלי צדקות, קאן ניט גלאט אין דער וועלט אריין געבען הילף צו יעדען איינעם וואס וועט זיך נאר ווענדען. זייער מאראלישער חוב איז צום ערשט נאכזוכען אויספאָרשען צו מען דארף און צו עס איז באמת נויטיג און צו די באטרעפענדע קאָ־נען זיך ניט אליין העלפען, און ווען זיי געפינען אויס דעם אמת דאן טוען זיי זייער הילף בשלמות.

נעהמט אלע מיין פארזיכערונג אז עס לוינט זיך אונטער אלע אומשטענדען פאר יעדען אידען צו געבען זיין ביישטייערונג צו דער פערעראציע, ווייל קיינער ווייסט ניט וועמענס מארגען עס איז. אויב מען דארף ניט פאר זיך קאן מען אויף אזא אופן א טובה טאן א פריינד, א בעקאנטען, און ווי שעהן איז ווען מען איז אליין א באשטייערטער טובה, און ווי שרעקליך מיאוס אין שענד־ליך פיהלט מען דאן ווען מען האט קיין שום חלק אין דער אינסטיטוציע. רעכענט זיך מיט די אויפריכטיגע דייד פון גע־פאהרענעס, און זעהט אז איהר זאלט אמאל ניט דארפען באדייערען אייער גלייכגילטיגקייט. עס טרעפט אפט אז חרטה העלפט אויך ניט.

פאר דעם ערפאָלג פאר דער צדקה פערעראציע פארבלייב איך מיט דרך ארץ

שלום כץ.

133 מיידזשאר סט.

אלטע פאר־פאלק דערמאר־דעט מיט א האק

אין שראדא, פּויזנער וואיעוודסט־וואָ, איז ענטדעקט געווארען א שוידערלי־כער מארד, וואס איז באנאנגען געווארען איבער דעם 80־יעריגען אידישען קברן קירש און זיין 70 יעהריגער פרוי. ביידע אלטטשע זענען דערמארדעט געווארען ניט א האק צוליעב רויב צווישען. די מערדער זענען נאך ניט ענטדעקט.

פריינטשאפטען וועלכע ברעכען אפט דאס פאמיליען לעבען

פון א פאכמאן

מיט א געוויסע עייט צוריק איז אונז אויסגעקומען צו הערען א פרוי באקלאג־נען זיך אויף איהר מאן, אז ער פאר־שאפט איהר פיעל צרות און שמערצען.

איהר מאן, האט די פרוי דערצעהלט, איז א זעהר איבערגעבענער צו איהר און צו זייער קינד. באשעפטיגט איז ער אלס פארמאן אין א שאפ און מאכט א פיי־נעם לעבען. איז אבער דער אומגליק, וואס ער איז זעהר אן אייפערזיכטיגער און דאס פארביטערט זייער פאמיליען לעבען.

לעצטענס אבער איז ער געווארען גאר אונערטרעגליך, האט די פרוי פארט־געוועצט. ער האלט זיך זאגאר ניט אפ פון מאכען א סקאנדאל אויך. זי קען שוין פון איהם מעהר ניט אויסהאלטען. ניט גאר יידהאט זי, אז ער פארביטערט איהר לעבען, נאר אויך פון דעם קינד, ווייל וואס ניט וואס — דאס קינד דארף אזעל־כע מריגערייען געוויס ניט ביי־וואוינען, ווייל זיין גוטעס טוט עס ניט א יונגען קינד.

ווען מען האט געפרעגט די פרוי, ווי קומט עס, אז איהר מאן זאל מאכען סצע־נעס, וואס פאר א אורזאכען האט ער דאס־פיר, האט די פרוי דערצעהלט, אז צו איהר מען קומט אריין א יונגערמאן. זי און דער מאן קענען זיך נאך פון דער יונגען אן, זשונען געווען חברים, און אלס אזעלכע באט בעטען זיי זיך נאך יעצט. ניט זי און ניט דער מאן האבען קיינע באציהונגען צווישען זיך אויסער ריין פריינטליכע. ער קומט אריין, פארבעהנענט א ווייל און נעהמט זיך אוועק. אמאל קומט ער, ווען איהר מאן איז אין דער היים, אמאל קומט ער אויך אין זיין אפ־וועזענהייט. זי גיט ניט דארום, ווען ער זאל ניט קומען אויך, אבער בעטען איהם ער זאל ניט קומען, דאס קען זי ניט. ווי אזוי קען מען זיין אזוי גרויזאם צו א מענשען, וועלכער איז אן אמת'ער פריינט? וואלט ער זיך ניט ווי געהעריג באנומען, וואלט ער געגעבען עפּעס אן אנדייטונג, פון ניט אנשטענדיגקייט, דאן וואלט זי קיין מיצוט ניט געטראכט און איהם ארויסגעטריבען פון הויז, אבער אזא זאך האט נאך ניט פּאסירט. און אן אלגעמיינ־איז עס ניט מעהר אמאליגע יאהרען. א פרוי דארף האבען א רעכט צו ריידען און פיהרען פריינטשאפט מיט וועמען זי וויל. וואס איז עס, זאגט זי, מיט הונדערט יאהר צוריק? די מאדערנע פרוי איז ניט מעהר די שקלאפין פון מאן.

פון דעם טאן ווי די פרוי האט גע־דערט און פון איהר באנעהמונג, איז קיין צווייפעל ניט, אז זי פארדינט ניט דער כאן זאל זי פארשאפען ליידען און זאל אלע ווייל אפשפּילען סצענעס אין הויז.

אבער אנגענומען פאר זיכער, אז די פרוי איז פאלשטענדיג געריכטעט מיט איהר אויפגעגעבען אז זי האט מאן, וואס פאר א אורזאכען האט ער דא־פיר, האט די פרוי דערצעהלט, אז צו איהר מען קומט אריין א יונגערמאן. אין דער טאן קענען זיך נאך פון דער יונגען אן, זשונען געווען חברים, און אלס אזעלכע באט בעטען זיי זיך נאך יעצט. ניט זי און ניט דער מאן האבען קיינע באציהונגען צווישען זיך אויסער ריין פריינטליכע. ער קומט אריין, פארבעהנענט א ווייל און נעהמט זיך אוועק. אמאל קומט ער, ווען איהר מאן איז אין דער היים, אמאל קומט ער אויך אין זיין אפ־וועזענהייט. זי גיט ניט דארום, ווען ער זאל ניט קומען אויך, אבער בעטען איהם ער זאל ניט קומען, דאס קען זי ניט. ווי אזוי קען מען זיין אזוי גרויזאם צו א מענשען, וועלכער איז אן אמת'ר פריינט? וואלט ער זיך ניט ווי געהעריג באנומען, וואלט ער געגעבען עפּעס אן אנדייטונג, פון ניט אנשטענדיגקייט, דאן וואלט זי קיין מיצוט ניט געטראכט און איהם ארויסגעטריבען פון הויז, אבער אזא זאך האט נאך ניט פּאסירט. און אן אלגעמיינ־איז עס ניט מעהר אמאליגע יאהרען. א פרוי דארף האבען א רעכט צו ריידען און פיהרען פריינטשאפט מיט וועמען זי וויל. וואס איז עס, זאגט זי, מיט הונדערט יאהר צוריק? די מאדערנע פרוי איז ניט מעהר די שקלאפין פון מאן.

פון דעם טאן ווי די פרוי האט גע־דערט און פון איהר באנעהמונג, איז קיין צווייפעל ניט, אז זי פארדינט ניט דער כאן זאל זי פארשאפען ליידען און זאל אלע ווייל אפשפּילען סצענעס אין הויז.

אבער אנגענומען פאר זיכער, אז די פרוי איז פאלשטענדיג געריכטעט מיט איהר אויפגעגעבען אז זי האט מאן, וואס פאר א אורזאכען האט ער דא־פיר, האט די פרוי דערצעהלט, אז צו איהר מען קומט אריין א יונגערמאן. זי און דער מאן קענען זיך נאך פון דער יונגען אן, זשונען געווען חברים, און אלס אזעלכע באט בעטען זיי זיך נאך יעצט. ניט זי און ניט דער מאן האבען קיינע באציהונגען צווישען זיך אויסער ריין פריינטליכע. ער קומט אריין, פארבעהנענט א ווייל און נעהמט זיך אוועק. אמאל קומט ער, ווען איהר מאן איז אין דער היים, אמאל קומט ער אויך אין זיין אפ־וועזענהייט. זי גיט ניט דארום, ווען ער זאל ניט קומען אויך, אבער בעטען איהם ער זאל ניט קומען, דאס קען זי ניט. ווי אזוי קען מען זיין אזוי גרויזאם צו א מענשען, וועלכער איז אן אמת'ר פריינט? וואלט ער זיך ניט ווי געהעריג באנומען, וואלט ער געגעבען עפּעס אן אנדייטונג, פון ניט אנשטענדיגקייט, דאן וואלט זי קיין מיצוט ניט געטראכט און איהם ארויסגעטריבען פון הויז, אבער אזא זאך האט נאך ניט פּאסירט. און אן אלגעמיינ־איז עס ניט מעהר אמאליגע יאהרען. א פרוי דארף האבען א רעכט צו ריידען און פיהרען פריינטשאפט מיט וועמען זי וויל. וואס איז עס, זאגט זי, מיט הונדערט יאהר צוריק? די מאדערנע פרוי איז ניט מעהר די שקלאפין פון מאן.

ווען אין א פאמיליען לעבען קומט אריין א דריטער פערזאן, מעג עס זיין א מאן אדער א פרוי, וועט דערפון די פא־מיליע פריהער אדער שפּעטער ליידען. ווי־בער טרעפט עס אויך, אז א פריינט־שאפט פון א דריטער פערזאן, וואס קומט אריין אין הויז אין דער דער פון דער מאן אדער א פרוי, וועט דערפון ליי־דען. אזוי אן אפּארציפּטיגער מענש טאר ניט דערלאזען דער דאזיגער געפיהל זאל זיך נאך פארשטארקען ביי זיין חבר בעל זיך בען. דוקא ווען איין צד פון דער פאמי־ליע שטעלט זיך איין פאר די פערזאן, וואס אומגערעכט מיט דעם, וואס זי זעצט פאר די פריינטשאפט, אויב דאס רופט ארויס אייפערזוכט מצד דעם מאן.

א פרוי דארף וויסען, אזא אועלכע פריינטשאפטען האבען שוין ניט איינ־מאל צובראכען א פאמיליען לעבען. אמאל דורך דעם, וואס דער מאן ווערט אזוי אייפערזיכטיג, אז ער שטעלט זיך ניט אפ פון צו פארלאזען איינגאנצען די היים, אמאל פאסירט אויך, אז די פרוי ווערעני־דיג אויפגעבראכט אויף דעם מאן, וואס ער מאכט געגען איהר באשולדיגונגען אין, וועלכע זי פיהלט זיך אומשולדיג, נעהמט זי פארגאלעסיגען איהרע היימישע פליכ־טען, דאס הויז ווערט פארוואנדעלט אין א גיהנום. סיי פאר דעם מאן, סיי פאר דער פרוי, בין עס דערגרייכט א פונקט, דאס ביידע קענען מעהר ניט לעבען ווייטער אונטער אזעלכע אומשטענדען, און מען צוגעהט זיך. עס טרעפט אבער אויך, אז אזעלכע פריינטשאפטען ענדיגען זיך אויף א גאנץ שלעכטען אופן אויך. עס האבען פאסירט פאלען, ווען א פרוי האט זיך אפט געטראפען מיט א מאן ניט האבענ־דיג קיין שלעכטע אבזיכטען, ווי בלויז יונגענטליכע פריינטשאפט, אדער נעהענ־טערע באקאנטשאפט, און שפּעטער האט זיך עס פארוואנדעלט אין א לינגער ליי־בע, וואס האט קיין גוטס ניט געבראכט.

ווען אין א פאמיליען לעבען קומט אריין א דריטער פערזאן, איז עס א פיעל לייכטער צו ווערען טאג־טעגליך צו־שטערט, ווייל עס איז פיעל לייכטער צו ווערען דאס ברעכען פון דער היים אין אלגעמיין, מוז מען אנווענדען אלע מעג־ליכע מיטלען אויסצומיידען אורזאכען, וואס פיהרען צו אן אומגליקליכען פאמיי־ליען לעבען. זאגט זי דאך אליין, אז איי־סער וואס זי ליידט פון די קאקנדאלען און סצענעס, ליידעט זי נאך, וואס איהר קינד קומט אויס צו זיין דער עדות פון קריגערייען אין הויז. יעדער מענש מיט לאגיק וועט צוגעבען, אז איידער צו ליי־דען און איידער אריינצוניסען גיפט אין דער נשמה פון א יונג קינד, איז פיעל בעסער אויפצוגעבען די פריינטשאפט פון א מאן, וואס נאך אלעמען האט עס ניט קיין באוויזדערע באדייטונג אין איהר לע־בען, אויב עס איז ריכטיג ווי זי זאגט, אז אויסער באקאנטשאפט איז קיין זאך צווישען זיי ניט פאראן. איז דאך אפילו בראי, דער פריינט זאל זיך אנ'ברוגז'ן, איידער זי זאל אזוי פיעל ליידען, און נאך אפשר פארלירען די פריינטשאפט און ליעבע פון איהר מאן, וועלכער, ווי זי אליין ניט צו, איז אן איבערגעגעבענער מאן אין פאטער.

די פריינטשאפט פון א דריטער פערזאן אין אין פאמיליען לעבען פיהרט אפט צו דער צוברעכונג פון דער היים, און אזעלכע פריינטשאפטען דארפען אויסגע־מיידען ווערען, אזוי גלייך, ווי די איי־פערזוכט גנב'ען זיך אריין אין הויז, דורך אזא אנדערע פאסיגע תירוצים, וועלכע זאלען ווירקען ער זאל ניט מעהר קומען אין הויז.

אין דער מאדערנער צייט, ווען אזוי פיעל היימען ווערען טאג־טעגליך צו־שטערט, ווייל עס איז פיעל לייכטער צו ווערען דאס ברעכען פון דער היים אין אלגעמיין, מוז מען אנווענדען אלע מעג־ליכע מיטלען אויסצומיידען אורזאכען, וואס פיהרען צו אן אומגליקליכען פאמיי־ליען לעבען. זאגט זי דאך אליין, אז איי־סער וואס זי ליידט פון די קאקנדאלען און סצענעס, ליידעט זי נאך, וואס איהר קרינגערייען אין הויז. יעדער מענש מיט לאגיק וועט צוגעבען, אז איידער צו ליי־דען און איידער אריינצוניסען גיפט אין דער נשמה פון א יונג קינד, איז פיעל בעסער אויפצוגעבען די פריינטשאפט פון א מאן, וואס נאך אלעמען האט עס ניט קיין באוויזדערע באדייטונג אין איהר לע־בען, אויב עס איז ריכטיג ווי זי זאגט, אז אויסער באקאנטשאפט איז קיין זאך צווישען זיי ניט פאראן. איז דאך אפילו בראי, דער פריינט זאל זיך אנ'ברוגז'ן, איידער זי זאל אזוי פיעל ליידען, און נאך אפשר פארלירען די פריינטשאפט און ליעבע פון איהר מאן, וועלכער, ווי זי אליין ניט צו, איז אן איבערגעגעבענער מאן אין פאטער.

די פריינטשאפט פון א דריטער פערזאן אין אין פאמיליען לעבען פיהרט אפט צו דער צוברעכונג פון דער היים, און אזעלכע פריינטשאפטען דארפען אויסגע־מיידען ווערען, אזוי גלייך, ווי די איי־פערזוכט גנב'ען זיך אריין אין הויז, דורך אזא אנדערע פאסיגע תירוצים.

זונטאג

— דעם —

3-טען

נאוועמבער

זאגט עס אייערע פריינט און באקאנטע.

-- דעם --

געננסטער'ס געליעבטע

א נייער ראמאן ווערט איצט צוגעגרייט צום דרוק פון אונזער מיטארבייטער יב"ם

און וועט זיך אנהויבען דרוקען

אין

„אידישען זשורנאל"

אלע מאמעס

לויבען דעם באריטען

עקס-לאַקס

אין ענגליש (EX-LAX)

אפפיהר מיטעל

עס פארשפּארט זיי דאקטאר בילס